

Matic Majcen

Korak od sedanjosti

Črno ogledalo | Black Mirror

leto 2011–

režija Charlie Brooker

država Velika Britanija

Četrta sezona britanske serije **Črno ogledalo** (Black Mirror, 2011–, Charlie Brooker) je s šestimi novimi epizodami ponudila najboljšo izvedbo do zdaj, brez večjih nihanj v kakovosti, ki so bila značilna za pretekle sezone. Postopna rast v kakovosti je dokaj presenetljiva, če pomislimo, da gre vendarle za preigravanje motivov, ki jih je serija načela že v prejšnjih letih. Čeprav tudi letos spremljamo zgodbe o virtualni resničnosti, umetni inteligenci, digitalni tehnologiji, pametnih orožjih in podobno, zadeva še vedno – in bolj kot kdaj prej – preprosto deluje. Zaradi česa?

Uvodna epizoda **USS Callister** (Črno ogledalo S04E01, Toby Haynes) je izvrsten, čeravno ne najbolj reprezentativen prikaz načina, na katerega v tokratni izvedbi operira *Črno ogledalo*. S svojo dolžino 76 minut predstavlja najdaljši prispevek v sezoni (povprečna dolžina je 58 minut) in je bila tudi zaradi večjega produkcijskega vložka logično izbrana za nosilno epizodo sezone. Ne samo to – ni pretirano reči, da gre za pravo televizijsko mojstrovino. Pripoved o Nanette (Cristin Milioti), vajenki v programerskem podjetju,

ki ob preizkušnji na novem delovnem mestu spoznava dobre in predvsem slabe plati nesojenega šefa podjetja Roberta Dalyja (Jesse Plemons), je sicer variacija motivov igričarstva in virtualne resničnosti, ki jo je prikazala že epizoda **Playtest** (Črno ogledalo S03E02, 2016, Dan Trachtenberg) v minuli sezoni, le da je pripovedni in estetski okvir tokrat nadgrajen v bistveno bogatejšo in bolj celovito gledalsko izkušnjo. Scenaristično izvrstno argumentiran narativni okvir izvirne izvedbe *Zvezdnih stez* iz 60. let minulega stoletja, ko je bilo upodabljanje vesoljskega potovanja še vedno bolj podobno nizkoprorračunskemu B filmu kot pa ambicioznim vesoljskim odisejadam, epizodi daje dobršno mero ironičnega humora, ki ob resnosti tematike vzdušje ponese stran od srhljivke v izredno zabavno in izrazito postmodernistično televizijsko stvaritev. *USS Callister* je najboljši pokazatelj, kako zelo se je Charlie Brooker v zadnjih letih izpopolnil kot scenarist in pisec zgodb. Če so bili začetki serije še prežeti s pogosto naivnimi, izrazito didaktičnimi izpeljavami, je pripoved do bombastičnih zaključkov zdaj pripeljana prek zaporedja dogodkov, ki delujejo povsem kredibilno. Režiser Toby Haynes, sicer BBC-jev rutiner iz serij, kot sta *Sherlock* in *Dr. Who*, je poskrbel, da je narativni tok epizode skrajno funkcionalen, brez vsakršnih pretencioznih avtorskih vložkov, s čimer je preizkušeni igralski ekipi omogočil, da zablesti do polne mere. Jesse Plemons (*Gospodar, Črna maša, Zamolčani dokumenti*), Jimmi Simpson (*Westworld, Hiša iz kart*) in Christin Milioti (*Volk z Wall Strete, Fargo*) iz te zgodbe ustvarijo praktično popolno televizijsko gledanje – skrajno zabavno, prese- netljivo, srhljivo, a hkrati razmišljujoče.

USS Callister

Naslednji vrhunec predstavlja epizoda **Metalheads** (Črno ogledalo S04E05, 2017, David Slade), ki se po **Hated in the Nation** (Črno ogledalo S03E06, 2016, James Hawes) znova loteva distopičnega pogleda na pametna orožja. Z zgolj 41 minutami trajanja je to odločno najkrajša epizoda sezone, pravzaprav gre že skorajda za eno dolgo sekvenco lova, ki se odvije v času enega dne. Dvoboj med robotskim psom oziroma pametnim orožjem, ki je ušlo izpod nadzora, ter Bello (Maxine Peake) je poln znanih filmskih referenc, ki segajo od *Pobesnelega Maxa*, *Ramba* in *Ceste*, celo do te mere, da je tu in tam kakšen prizor kar neposredno skopiran iz že tako šlagerskih klasik. Brezsravnost tega početja lepo ponazarja, kako se ustvarjalci serije zatečejo k vsakršni rešitvi, vse dokler ta pripomore k žanrskim ciljem epizode. Tudi v tem primeru jim popolnoma uspe – *Metalheads* ne ponudi samo izvrstne znanstvenofantastične akcijske sekvence, temveč gre za kratek film, povsem na ravni najboljših distopičnih celovečercov, to pa predvsem po zaslugi genialne karakterizacije in kinetike ubijalskega robota. Rezultat je brezkompromisno strašljiv in izjemno učinkovit – in mogoče se je vprašati, kako lahko takšen pastiš znanih vplivov sploh deluje tako sveže in udarno.

Podoben oportunizem se na malenkost drugačen način kaže v zaključni epizodi **Black Museum** (Črno ogledalo S04E06, 2017, Colm McCarthy), ki je pravzaprav omnibus 3 kratkih zgodb, povezanih v celoto. Skupna nit vseh pripovedi je sijajno upodobljeni lastnik fiktivnega tehnološkega muzeja Rola Haynesa v igralski izvedbi Douglasa Hodgea, ki je ustvaril lik s karizmo in dobršno mero skrivnostnosti, kakršnega si vsak film lahko samo želi. Epizoda prek sekundarnih doživljajev pravzaprav obdela njegovo življenjsko pot in izkleshe karakterno študijo, s čimer Haynes postane zgolj še eden izmed tipičnih likov v seriji, ki so jih lastne pomanjkljivosti potisnile v grobo zlorabo tehnologije na škodo vse družbe. Čeprav se dolgo zdi, kot da *Black Museum* išče izgovor za prikaz povsem ločenih kratkih zgodb, se na koncu vse skupaj zlije v še en vrhunec letošnje sezone.

Ob ravno tako solidni epizodi **Arkangel** (Črno ogledalo S04E02, 2017) izpod režiserske palice Jodie Foster, ki izpeljuje

motiv iz epizode **White Christmas** (Črno ogledalo, Special E07, 2014, Carl Tibbetts), je v naslednji, **Crocodile** (Črno ogledalo S04E03, 2017), režiserja Johna Hillcoata – sicer spet verziji že uporabljenega motiva posnetih spominov iz **The Entire History of You** (Črno ogledalo S01E03, 2011, Brian Welsh) – pred nami nekaj, kar bi lahko skoraj označili za prikaz pozitivne uporabe bodoče tehnologije. To v serijo vsekakor prinaša svež veter, čeprav ni težko videti, zakaj se Brooker s soscenaristi in režiserji raje izogiba tovrstnim pristopom – hitro se namreč lahko zdijo pretirano idealistični, zato je tudi to epizodo začinil z nekaj morilske temačnosti. Črno ogledalo pa trenutno vendarle deluje najšibkeje, kadar se zateka k pretirano didaktični karakterizaciji likov. Tak je primer epizode **Hang the DJ** (Črno ogledalo S04E04, 2017, Tim Van Patten), še ena pripoved z že uporabljenim motivom prevelikega vpliva pametnih naprav in napredne programske opreme na življenja ljudi. Epizoda se ponaša s premočno determiniranostjo likov, ki se bolj ali manj predajajo popolnoma nelogičnim napotkom aplikacije za sklepanje razmerij, kar prinaša najbolj stereotipno ozke like, kar jih je pokazala ta sezona. Po drugi strani pa nam prav to daje dober vpogled v razloge, zakaj Črno ogledalo preprosto deluje – venomer, kadar se serija zateče k likom, ki so že sami po sebi produkt neke povsem fiktivne distopične družbe, torej enodimenzionalno nefunkcionalni, preslikani iz Huxleyjevega *Krasnega novega sveta*, stvar izpade pretirano naivna. Kar dela Črno ogledalo kot celoto za tako močno izjavo o tehnologijah 21. stoletja, je zasidranost v *sedanjost* – dejstvo, da je časovna os dogajanja pomaknjena ravno za majhen korak naprej v prihodnost, da so prikazane tehnologije za eno majhno stopnjo naprednejše od tistega, kar držimo v rokah danes.

Ta odnos z aktualnostjo je torej najpomembnejši za razumevanje načina, na katerega serija operira. Šele takrat namreč postane jasno, da niso vedno njeni vrhunci tisti, ki iz nje delajo tako svež televizijski izdelek, temveč zaostalost preostale filmske produkcije (zlasti visokoproračunske) v sferi znanstvenofantastičnega filma. V dominantni kinematografiji nas zaradi profitne računice film za filmom zalagajo z recikliranimi klasiki (na primer *Iztrebljevalec 2049*, kljub njegovi veličastnosti) ali pa neštete dedukcije zgodb o prihodu takšnih ali drugačnih nezemljanov (*Prihod*). Če kaj, nam letošnja sezona Črnega ogledala pokaže vse plati televizijskega oportunizma, v katerem se serija v doseganju žanrskega učinka zateka k že vidnim in uporabljenim motivom, a bo zadeva vseeno učinkovala, saj je brezkompromisen pogled na s prihodnostjo zaznamovano sedanjost v današnji konservativni filmski krajini tako napreden, da je že samo to dovolj za status ene najboljših serij današnjega časa. **E**

